

TWIJFELS CORONAVACCINATIE LAAGGELETTERDEN

In januari 2021 is gestart met het vaccineren van de Nederlandse bevolking. Uiteindelijk krijgt iedereen de kans om zich te laten vaccineren. Vaccineren is niet verplicht, maar als iedereen zich laat vaccineren kan het virus zich niet meer verspreiden.

Het wordt steeds duidelijker dat het niet voor iedereen een uitgemaakte zaak is om zich wel of niet te laten vaccineren. Hoewel de meerderheid positief tegenover het corona-vaccin staat, is er ook een groep die twijfelt, of negatief tegenover het corona-vaccin staat.

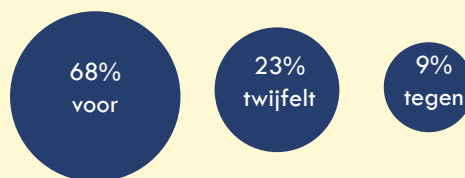
Resultaten uit het vragenlijstonderzoek van het Radboudumc* laten zien dat er binnen de groep laaggeletterden veel twijfels met betrekking tot vaccineren zijn. In deze factsheet lichten we toe wat de redenen voor deze twijfels zijn en bieden we oplossingsrichtingen om deze twijfels weg te halen.

Wie heeft de vragenlijst ingevuld?

135 mensen die moeite hebben met lezen en schrijven hebben de vragenlijst ingevuld. 73% is 40 jaar of ouder, 70% is in Nederland geboren, 73% woont samen en 52% geeft aan een (hele) goede gezondheid te hebben.

Vaccinatiebereidheid

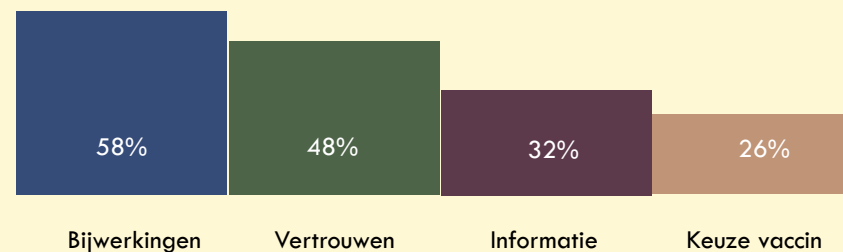
Van de 135 mensen die de vragenlijst ingevuld hebben geeft 32% aan te twijfelen of geen vaccinatie te willen. De groep die twijfelt of geen vaccinatie wil is groter naar mate de groep jonger wordt. Ook onder de mensen die niet in Nederland geboren zijn, zijn meer twijfels over vaccineren.



*Vragenlijstonderzoek

In september 2020 is gestart met het onderzoek naar de impact van Covid-19 en de maatregelen op laaggeletterden en mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB). Door beperkte lees- en schrijfvaardigheden kunnen zij aan veel reguliere onderzoeken niet deelnemen. Met deze reden zijn er speciaal voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven vragenlijsten ontwikkeld. In deze factsheet wordt een deel van de resultaten gedeeld uit de tweede meting die tussen 6 april en 10 mei 2021 heeft plaatsgevonden. De resultaten zijn besproken en aangevuld in een duidingssessie met mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. In deze factsheet wordt uitsluitend gekeken naar de groep laaggeletterden. De groep laaggeletterden die twijfelt bestaat uit 31 mensen. Hoewel de resultaten daarom met enige voorzichtigheid gelezen moeten worden, geeft het wel een goede indruk van hun mening. Deze resultaten gelden niet voor mensen met een LVB. Kijk voor meer informatie over het onderzoek op: www.academischewerkplaatsamphi.nl.

Reden twijfels vaccinatie



Vragen over mogelijke bijwerkingen door bestaande gezondheidsproblemen

Mensen met gezondheidsklachten hebben vragen over eventuele bijwerkingen van het vaccin in hun situatie¹. Ook vragen ze zich af of het aangeboden vaccin de beste keuze is in hun situatie. Door lagere leesvaardigheden, en vaak ook lagere digitale vaardigheden is het voor hen lastig om betrouwbare en toegankelijke informatie over mogelijke bijwerkingen zelf uit te zoeken. Zij zijn hierdoor afhankelijker van informatie van anderen, zoals de GGD of familie.

Twijfels over welke informatie te vertrouwen is

Naast vertrouwen op het feit dat je het juiste vaccin voor jouw situatie krijgt, moet je ook kunnen inschatten welke informatie betrouwbaar is, en welke niet. Mensen geven aan veel tegenstrijdige informatie te krijgen. In praatprogramma's op tv zijn vaak mensen met tegenstrijdige meningen wat verwarrend werkt, maar ook via WhatsApp-groepen wordt geregeld informatie gedeeld waarvan moeilijk te achterhalen is of de informatie betrouwbaar is. Het roept veel vragen op, en een manier om antwoord op die vragen te krijgen, lijkt er niet voor iedereen te zijn of is niet bij iedereen bekend².

Wat kan twijfels wegnemen?

Duidelijke en eenduidige informatie

Zowel met betrekking tot de vragen over bijwerkingen, als met betrekking tot het vertrouwen is er behoefte aan duidelijkheid. Hierbij is het van belang dat de informatie toegankelijk en eenduidig is. Betrek laaggeletterden bij het ontwikkelen van het informatiemateriaal, zodat het echt aansluit bij de mensen die je wilt bereiken. Of gebruik bestaand materiaal van organisaties die dit met experts en laaggeletterden hebben ontwikkeld. Bijvoorbeeld materiaal van Pharos of Steffie.

Verspreiding via sociale media, WhatsApp, tv, eigen netwerk

Naast het taalniveau, moet ook het informatiekanaal dat gebruikt wordt aansluiten. Internet wordt genoemd als goed kanaal om informatie op te delen, hierbij wordt vooral gesproken over sociale media en WhatsApp. Hoewel informatie over corona via tv op het moment bij mensen vaak twijfels oproept, wordt het wel genoemd als toegankelijk medium. Belangrijk is dan wel dat de informatie duidelijk en eenduidig is. Ook het netwerk van mensen kan een belangrijke rol spelen in het verspreiden van duidelijke informatie, en verwijzen naar betrouwbare bronnen. Om vertrouwen te winnen, is het belangrijk dat de informatie wordt verspreid via iemand die wordt vertrouwd. Denk bijvoorbeeld aan een samenwerking tussen zorgprofessionals en sleutelfiguren op een bekende locatie in de wijk zoals een buurtcentrum, taalschool of bibliotheek. Zo ontstaat er ook één centraal punt in het dorp of wijk waar men met vragen terecht kan.


Informatie op maat

Bij het verspreiden van informatie over het coronavaccin moet er per doelgroep gekeken worden naar welke informatiekanalen het beste aansluiten, en welke vragen er leven. Ook moet er aandacht zijn voor iemand zijn/haar persoonlijke situatie. Door ruimte te geven aan mensen om hun persoonlijke situatie te bespreken, bijvoorbeeld omtrent gezondheidsklachten, kunnen twijfels weggenomen worden. Een één op één gesprek met een zorgprofessional kan hier aan bijdragen. Maak dit gesprek zo laagdrempelig mogelijk door verschillende mogelijkheden aan te bieden, bijvoorbeeld een afspraak op locatie of (video)bellen.

Meer positieve berichten

Mensen geven aan beïnvloed te worden door de negatieve berichten in de media. Door meer de focus op positieve berichten en de voordelen van vaccineren te leggen, zoals met minder angst je vrienden en familie zien, gaan mensen zelf ook meer focussen op het positieve. Stimuleer bijvoorbeeld om mensen te laten delen op sociale media dat zij zijn gevaccineerd, en waarom ze daarvoor gekozen hebben. Positieve verhalen uit een netwerk dat men vertrouwt kan mogelijke twijfels wegnemen.

Meer weten? Op 12 juli organiseren wij een bijeenkomst waarin we verder in gaan op de resultaten en met elkaar in gesprek willen over mogelijke initiatieven die bijdragen aan een hogere vaccinatiebereidheid. Neem hiervoor contact op met anouk.menko@radboudumc.nl.

Dit project wordt mogelijk gemaakt door:  ZonMw.
Maakt onderdeel uit van het programma COVID-19.



Radboudumc



Gelderland-Midden



Gelderland-Zuid



Gelderse
Poort

¹Dat mensen met gezondheidsklachten vaker vragen hebben over eventuele bijwerkingen van het coronavaccin komt overeen met de resultaten uit het volgende onderzoek:

[De meeste Nederlanders staan niet vooraan in de rij voor een COVID-19 vaccin : Beleidsrapport over de hoofdresultaten van een keuze experiment naar de voorkeuren van Nederlanders voor een COVID-19 vaccin. Mouter, Niek; et al. Delft : TU Delft, 2020.](#)

²Twijfels over de betrouwbaarheid van informatie wordt ook genoemd als reden voor de lagere vaccinatiebereidheid onder groepen met een migratieachtergrond, zie:

[Vaccinatiebereidheid COVID-19 onder groepen met een migratieachtergrond; verkenning van beïnvloedende factoren en strategieën voor communicatie en beleid. RIVM Corona Gedragsonderzoek, 21 mei 2021.](#)